

Klare taal over de Zweedse aal

Het gaat zo slecht met de aal dat sommige wetenschappers vrezen voor het uitsterven van deze bijzondere vissoort. Hoewel de vis schreeuwt om rigoureuze beschermingsmaatregelen komt de Nederlandse overheid niet verder dan een drie maanden durende sluiting van het aalvisseizoen. Dit in tegenstelling tot Zweden.

Tekst Willie van Emmerik Fotografie Domin Dalessi en Sportvisserij Nederland

Sinds 1980 zijn de aalvangst in Europa met 75% afgenomen en is de glasaalintrek met 99% teruggelopen. Er zijn meerdere oorzaken voor deze afname aan te wijzen waaronder migratiebelemmeringen, vermaling door gemalen en waterkrachtcentrales, habitatverlies, water- en bodemvervuiling, ziektes, parasieten en overbevising. De penibele situatie waarin de aal verkeert was voor Europa aanleiding de lidstaten te verplichten een aalherstelplan op te stellen. Hoofddoel van dit herstelplan is een aanzet tot het herstel van de aalstand in het Nederlandse binnenwater. Het lijkt of de overheid in Nederland moeite heeft duidelijke keuzes te maken ten aanzien van het beleid van aal. Enerzijds is er wel een gesloten tijd van

drie maanden afgekondigd. Anderzijds wordt er gekeken of door decentraal aalbeheer er toch gewoon aal door gevangen kan worden. De slechte aalstand was voor Noorwegen en Ierland aanleiding de visserij op aal stil te leggen. In Zweden, waar ook beroepsmatig op aal wordt gevestigd, holt de aalstand eveneens achteruit.

Stevig pakket maatregelen

Voor de Zweedse overheid was dit reden om rigoureuus in te grijpen. Dit resulteerde eind 2010 in een door de Swedish Board of Fisheries afgekondigd pakket maatregelen om de aal te beschermen. Dit bestaat o.a. uit een visverbod voor het gehele jaar langs de westkust en ➤

een verhoogde minimummaat op de Oostzee en de binnenwateren. Deze maatregelen komen bovenop een reeks maatregelen die in 2007 zijn genomen. Zo werd de aalvisserij verboden voor vissers zonder speciale vergunning. Dit resulteerde in een sterke teruggang van het aantal vissers en er mag alleen nog een beperkt aantal professionele beroepsvissers op aal vissen. Verder werd

In 2008, 2009 en 2010 zijn er geen glasalen op zee aangetroffen.

het aalvisseizoen voor rode aal verkort, werd de minimummaat van 35 naar 40 centimeter in het zoute water en naar 65 centimeter in de binnenwateren verhoogd. Daarnaast werd de visserijcapaciteit met 20 % verlaagd. Voor de schieraalvisserij in de Oostzee en de binnenwateren werd de vangst-inspanning beperkt tot een maximaal aantal visdagen en een maximale hoeveelheid vistuig per beroepsvisser. Door deze maatregelen is er sinds 2007 sprake van een vangstreductie van ruim 30 %.

Naast de visserijmaatregelen wordt extra inzet gepleegd om de migratiemogelijkheden voor aal te verbeteren, onder meer door voorwaarden te stellen aan de bouw van dammen en waterkrachtcentrales

Aangezien de Europese doelstelling – 40% uittrek van schieraal ten opzichte van de onverstoorde situatie – hiermee niet werd gehaald, zijn diverse aanvullende maatregelen ingevoerd. De meest in het oog springende zijn:

- afbouwen visserij op rode aal langs de westkust tot een totaal verbod in 2012;
- verhogen minimumlengte voor aal in de Oostzee en in het zoete water van 65 tot 70 cm.
- verhogen glasaaluitzettingen (van 765.000 stuks in 2009 oplopend tot 2,5 miljoen in 2012).
- het in samenwerking met de energiesector terugbrengen van aalsterfte door turbines van waterkrachtcentrales aan te passen.

De nieuwe maatregelen zullen gevolgen hebben voor bijna 90 beroepsvissers. De Swedish Board of Fisheries probeert manieren te vinden om hen te compenseren. Vast staat dat deze stevige maatregelen noodzakelijk zijn om de Zweedse aalvissers op lange termijn nog enig perspectief te bieden

Geen intrek glasaal

De Swedish Board of Fisheries doet jaarlijks monitoringsonderzoek. Hierbij wordt o.a. gekeken naar glasaal op zee en de intrek op de rivieren. De aalintrek is ook in Zweden al jaren heel slecht. In 2005-2007 werden nog enkele glasalen op zee (Skagerrak en Kattegat) gevangen, de laatste drie jaar niets meer.

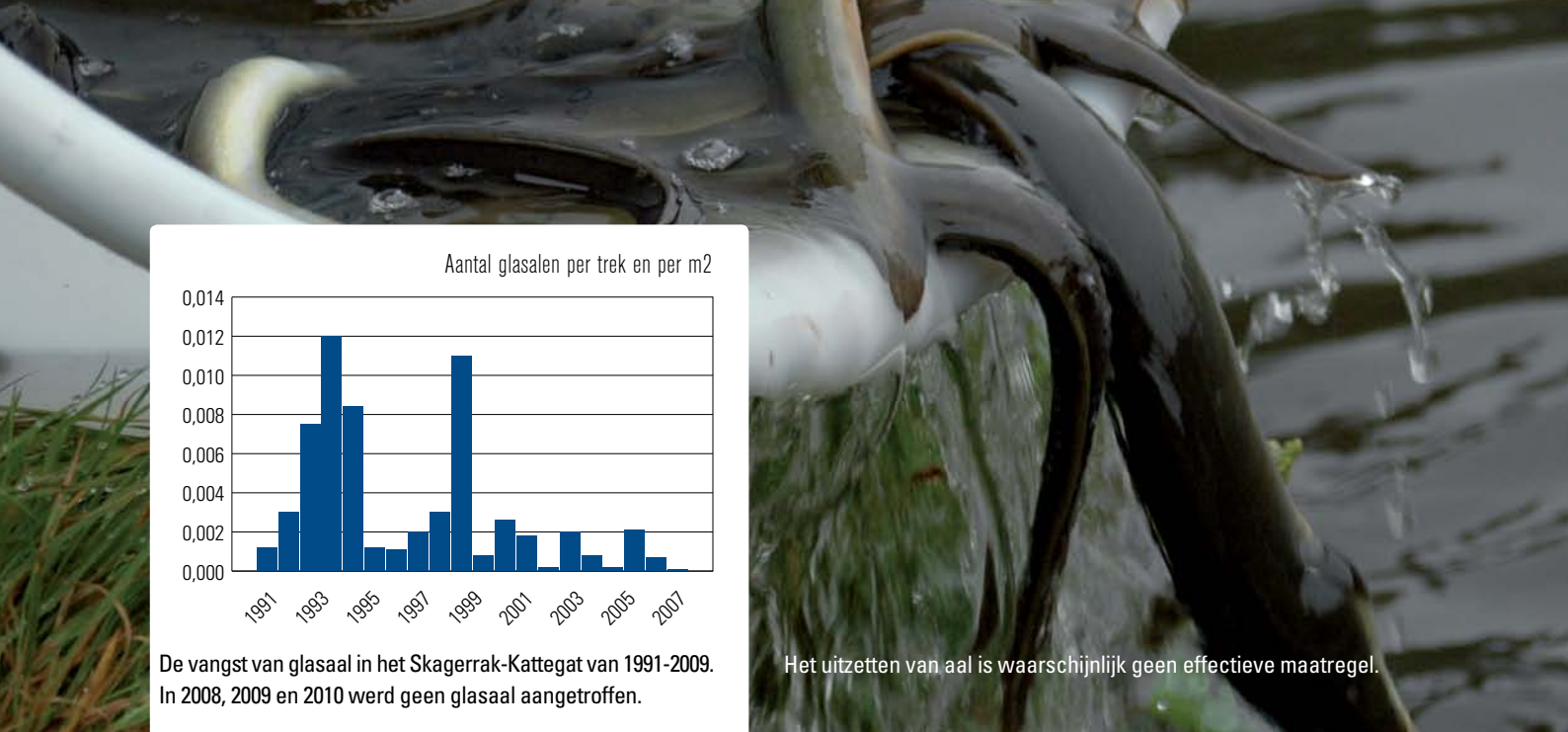
Kwantificering effecten maatregelen aalbeheerplan Zweden

	schieraal x1000	% van de productie
Huidige natuurlijke productie van schieraal in Zweden	2870	
Verlies door visserij vóór maatregelen	-1470	-51%
Verlies door WKC's vóór maatregelen	-280	-10%
Eerdere uitzettingen	+210	+7%
Reductie visserij door maatregelen 2007	+390	+14%
Verder regulering visserij	+550	+19%
Reductie WKC mortaliteit	+140	+5%
Extra uitzettingen	+185	+6%
Sterfte na maatregelen	-275	-10%

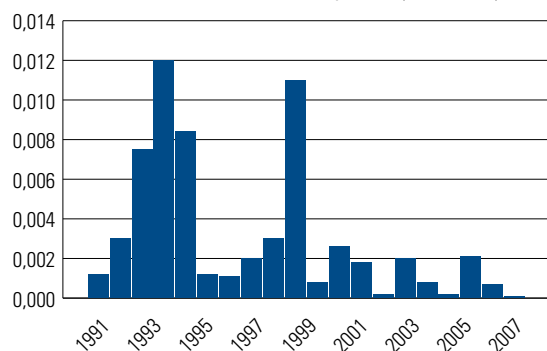
Doelstelling uittrekkende schieraal

De doelstelling vanuit Europa is 40% uittrek van schieraal ten opzichte van de onverstoorde situatie. De hoeveelheid aal in de onverstoorde oorspronkelijke situatie is echter moeilijk te bepalen. De beste schatting tot nu toe is dat er in de oorspronkelijke situatie 7,2 miljoen schieralen uitrokken in Zweden. 40% hiervan is 2,9 miljoen. Maar door de uitoefening van visserij en de sterfte in WKC's e.d. trekken er nu daadwerkelijk maar 1,1 miljoen schieralen uit. Er is berekend,

dat indien alle maatregelen uit het beheerplan zijn uitgevoerd, dit zou moeten toenemen tot 2,6 miljoen. Dit is het uiteindelijke doel van het Zweedse beheerplan: dat 90% van de schieraal die nu geproduceerd zou worden, wanneer er geen door de mens veroorzaakte sterfte zou zijn, overleeft en kan uittrekken voor de voortplanting. Dit doel zou gehaald moeten worden in 2013, in 2012 vindt een evaluatie plaats.

Aantal glasalen per trek en per m2

De vangst van glasaal in het Skagerrak-Kattegat van 1991-2009. In 2008, 2009 en 2010 werd geen glasaal aangetroffen.

Het uitzetten van aal is waarschijnlijk geen effectieve maatregel.

De Swedish Board of Fisheries is een overheidsorganisatie die verantwoordelijk is voor de bescherming en exploitatie van vis in Zweden. De organisatie valt onder het ministerie van Landbouw, Voedsel en Consumentenzaken.

Website: <https://www.fiskeriverket.se/otherlanguages/welcome.4.1e93312510e313daf128000171.html>

Het Fisheries Secretariat (FISH) is een non-profit organisatie die werkt aan een meer duurzame visserij op internationaal niveau met een focus op de EU. Het secretariaat zetelt in Stockholm en is in 2003 opgezet door 3 NGO's: de Swedish Society for Nature Conservation, WWF Sweden en de Swedish Angler's Association.

Website: <http://www.fishsec.org/article.asp?CategoryID=1&ContextID=731>

Ook de intrek van glasaal op de rivieren is dramatisch afgenomen volgens de Board. In 1950 trokken bijvoorbeeld nog miljoenen glasalen de rivier Göta Älv op, in 2008 waren dit er nog slechts 100.

Twijfel over uitzettingen

De uitzet van aal en de rol daarvan in het verbeteren van de aalstand is nog een discussiepunt voor de Europese agenda voor 2012. Behalve dat er gevaar is voor de verspreiding van ziekten en verlies van genetische diversiteit, zijn de wetenschappers er niet zeker van dat uitgezette aal zijn weg zal vinden naar de kust en naar de Sargassozee.

Uit onderzoek in Zweden is gebleken dat uitgezette aal bij het schier worden de uitgang van de Oostzee (de Sont) richting Noordzee niet goed kan vinden. De uitgezette aal was afkomstig uit Frankrijk, waar deze als glasaal werd gevangen. Een van de verklaringen dat de uitgezette aal niet (goed) naar zee kan trekken is dat deze in het Baltisch gebied uitgezette aal op jonge leeftijd geen geurinprenting van de trekroute in dit gebied heeft.

Dat dit met de reuk te maken zou hebben, werd geconcludeerd omdat bij alen waarbij de neusgaten werden geblok-

keerd namelijk ook is gebleken dat ze zich slechter kunnen oriënteren op de migratieroute. Deze alen verhogen als ze schier worden wel hun activiteit, maar ze hebben geen duidelijk richtingsgevoel en gaan alle kanten op.

Als de reuk niet werkt, zou er nog een ander signaal zijn waarmee de schieralen zich kunnen oriënteren om naar zee te trekken, namelijk de temperatuur. Wanneer de temperatuur daalt neemt de activiteit van schieraal (in tegenstelling tot die van rode aal) toe. Als een soort vermijdingsreactie ten opzicht van de kou worden ze actief en trekken naar warmer water toe. In het algemeen werkt dit omdat de alen voor de paai naar het zuidwesten moeten. In de Oostzee betekent dit echter vaak dat ze vastlopen in het zuidwestelijk deel van de Oostzee waar het warmer is, maar waar geen uitgang is naar zee. De temperatuur is dus minder geschikt voor deze alen om zich mee te oriënteren.

Uit ander onderzoek is gebleken dat een klein deel van de uitgezette aal wel tot aan de monding van de Oostzee trekt, maar een te laag vetgehalte zou hebben om de reis tot aan de Sargassozee te kunnen volbrengen.

Er is nog steeds veel onzekerheid over wat goed is voor de aal en het duurt allemaal erg lang voor beslissingen worden genomen en beleid wordt uitgezet. Ondertussen tikt de klok door en is het de vraag of we op tijd zijn om de aal nog te kunnen redden. Het is tijd om duidelijke stappen te zetten. Zweden is daarin een stap verder dan Nederland. **V**

Geraadpleegde literatuur

- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit. 2009. *Het Nederlandse Aalbeheerplan*. <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2009/11/27/aalbeheerplan.html>
- Wickström, H., Florin, A.-B. & Andersson, J. *Report on the eel stock and fishery in Sweden 2008/2009*. Swedish Board of Fisheries, Institute of Coastal Research, Figaeholm, Sweden. http://www.fishsec.org/downloads/1267635018_59110.pdf
- Zweedse aalbeheerplan: http://www.fishsec.org/downloads/1233757502_69937.pdf